

NULL skatt ella NULL FAS

HEÐIN D. POULSEN

So greiður var boðskapurin hjá Jan Fritz Hansen, varastjóri í Danmarks Rederiforening, í Norður-landahúsinum fríggjadagin 7. mars 2008. Hann gjørði tað púrasta greitt, at ein av høvuðstreytunum fyri eini attraktivari altjóða skipaskráseting er, at manningin ikki rindar skatt. Ein boðskapur, ið ekkóaði millum framløgurnar í Norðurlanda-húsinum allan dagin. Tey árinu eg var skips-registrator, var tað eisini skattamálið, sum oftast var forðingin, ið fekk tey flestu altjóða reiðariðini at missa áhugan í FAS.

Verandi FAS-skipan hevur frá byrjan verið ein afturberingsskipan, manningin rindar skatt og reiðarið fær eina figgjarliga afturbering. Síðani FAS-skipanin kom, hava fleiri aktørar leypandi upplýst politikarunum um, at skipanin má betrast, higartil uttan úrslit.

Løgmaður lovar
Løgmaður setti ráðstevnuna og lovaði, at hann fór at lurta eftir og fór at gera tær broytingarnar sum skuldu til fyrri at menna FAS-skipanina til eina nýggja føroyska altjóða skipaskráseting. Løgmaður segði: Føroya landsstýri fer nú at taka tey stigini, ið skulu til fyrri at skapa teir neyðugu karmarnar fyrri, at shipping- vinnan í Føroyum skal kunna

mennast og vaksa. Og tað skal eisini verða mítt lyfti, at FAS-skipanin verður endurskipað, so hon verður kappingarfør og kann stuðla upp undir búskaparligum vøkstri í samfelagnum. Væleydnaða ráðstevnan um altjóða skipaskráseting endaði við, at ítøkiliga málið skuldi vera, at í 2015 skuldu 500 skip vera í FAS. Spennandi, men kanska enn meira spennandi verður, um lögmaður og hansara ráðharrar fara at halda orð.

Ætlaða yvirtøkan av figgjarøkinum

JOHAN DAHL

Løgtingsmaður

Er tað at spæla hasard við okkara figgjarkervi go íggjarliga trúvirði okkara

Um hetta ætlaða yvirtøkumál hevur Karsten Hansen, landsstýrismaður sagt ”sitat”:

Okt. 2003
”Hetta er størsta stigið fram móti einum samfelagsbúskapi, har vit sjálvi hava avgerðarrættin og ábyrgdina. Vit eru farin undir arbeiðið at yvirtaka alt figgjarøkið, tað vil siga penga- og kredittmál. Yvirtøkan fevnir um lóggávuvaldið móttvegis peninga- og kredittstovnum.”

Mars: 2008
”Samgaongan hevur avgjørt at fara upp í EFTA og tí er neyðugt at yvirtaka figgjarøkið.”

Her skal sigast, at tað so ikki verður samgongan sum avger EFTA limaskap, men Sveis og Lichstenstein. Umframt figgjareftirlit so er innskjótaratrygðin eisini uppi í yvirtøkuni, skal ein trúgva Karsten Hansen í Kringvarpinum 04.2.08
Hetta málsøkið sum er nevnt í samgonguskjalinum - ein av ætlaðu yvirtøku málunum, hevur hóast tað kanska tann álvarsamasta ætlaða yvirtøkan, stórt sæ onga viðgerð hevur fingið av okkara fjølmiðlum, tað er higartil elegant ”skoyta ” tvørtiryrvir tí, sum um tað ongan týðning hevur alment.

Figgjarøkið er vitalt og umráðandi fyrri okkum øll
Økið er sera umráðandi og vitalt fyrri okkum øll sum liva í hesum landið, tí tað hevur við alt okkara figgjararkervi at gera og heldur m.a. eisini eftirlit við at okkara figgjarstovnar gera sítt arbeiði til lítar og halda seg innan lógargivnu karmarnar.

Okkara peningastovnar/figgjarstovnar eru ídag partur av donsku skipanini og undir eftirliti av danska figgjareftirlitinum, sum heldur skil á og eftirlit við øllum figgjarstovnum í danska rikunum. Lógarverkið hesum viðvíkjandi og uppdateringar, sum stöðugt verða framdar í einum alsamt broytandi heimið verður umsitnir av

hesum myndugleika. At okkara peningastovnar sum í dag virka altjóða í nógv størri mun enn teir gjørdi í 2003 er gleðiligt og hevur miðvísa tillaging til altjóðagerðina, eisini víst seg at verða ein góð inntøkukelda fyrri landið. At báðir teir stóru peningastovnarnir eru skrásettir á virðisbræva-marknaðum, setir eisini stór krøv bæði til teir sjálvar, men so sanniliga eisini politisku skipanina, sum skal tryggja, at karmarnir teir hava at virkað undir eru tryggir og at at nýggj atljóða lógarkrøv, lógartillagingar og dagfóringar av hesum verða framdar her. Um ótryggleiki fer at verða um føroysku bankarnir og eftirlitið við teimum, so er vandi fyrri, at partaeigarar koma at gera vart við seg, og kann hetta eisini ávrika figgjarligu stöðuna hjá bankunum skeivan vegin. Hinvegin so kunnu bankarir í ringasta føri fyrri at fyrirbyggja óstabilitet, velja at flyta høvuðssæti til Danmarkar, og tað vildi ført við sær stóran inntøku-miss fyrri landið. Vit mugu ansað sera væl eftir at nationalar kenslur ikki skúgva vit og skil til viks og harvið gera størri skaða enn gagn. Tað sær tíverri út til at verða hetta, sum er í ferð við at henda í hesum málinum.

Figgjareftirlitið á føroyskum hondum – hvat við habilitetinum?
Eg loyvi mær at seta spurnartekin við, hvussu profess-ionelt og habilt hesin kemur at verða umsitin av fólki, sum einans skulu eftirkanna fyra bankar, hetta í mun til eitt toymi upp á 250 fólk, sum í dag hava allar bankarnir í rikunum at halda eftirlit við?? Eitt toymi, sum fyrri at upprætthalda professional-ismu og habilitet hevur eina rotatiónsskipan, sum virkar á tann hátt, at ikki er møguligt hjá nøkrum at koma at kanna sama banka meira enn triggjar ferðir fyrri at fyrirbyggja at ivi skal setast við habilitetin hjá eftirlitsfólkunum. Verður yvirhøvur hugsað um hesi tingini? Eg ivist stórliga. Málið sýnist at verða - yvirtak fyrri einhvønn pris. Tað var eyðsæð í kringvarpssendinini eftir Dag og Viku, at formaðurin fyrri føroysku peningastovnarnir var sera skeptiskur við hesa ætlan landsstýrisins.

Moody’s hevur givið okkum karakter
Ratingin í Moody hevur gjørt av figgjarmegi okkara góð fyrri okkum, men er eisini neyvnt tengt at trúvirðinum hjá rikisins figgjareftirliti, sum hevur vigað tungt í teirra metingum, eins og tað vit eru partur av rikisfelagskapinum vigar tungt. Hetta er veruleikin – alt annað tos er uttanumtos og kann ikki brúkast til nakað sum helst.

”Pengeinstitutternes Garantifond.” - Samhaldsfesti millum peningastovnarnar.
Okkara bankar eru eisini partur av eini samhaldsfastari t.e.”solidariskari” skipan við donsku bankarnar og sparikassarnir. Kemur ein banki ella sparikassi í figgjarligar trupulleikar, sum endar við húsangangi – so hefta bankarnir og sparikassarnir solidariskt fyrri hvørjum øðrum við eini upphædd, sum í stödd er tengd saman við stöddina á einstaka banka/sparikassanum. Um vit t. d. taka Føroya Banka og Danske Bank sum dømi, so er býtislykilin tann, at um Danske Bank fór av knóranum, so hefti Føroya Banki fyrri ca. 10-11 mio sum teirra parti í garantifonden. Hinvegin, um Føroya Banki for á heysin, so er upphæddin, ið Danske Bank heftir fyrri í garanti-fondinum ca. 700-750 mió. Um figgjarstovnar í rikinum fara á heysin ídag, so tryggjar ”Pengeinstitutternes Garantifond”, sum verður umsitin av Danska Tjööbankanum at:

- Allir uppspararar fáa afturgoldið upp til Kr: 300.000 frá trygdargrunninum.
- Allir pensiónsuppararir fáa 100% av teirra pensiónsuppsparing endurgoldna frá trygdargrunninum.

Tá (um) tit yvirtaka figgjarøkið sum føroyskt sermál og harvið fara burturúr danska kervinum, tað er jú tað, sum landsstýrið ætlar, hvussu verður stöðan tá?? Hvør tryggjar tá pensións- og vanliga innskjótaran (uppspararan) í føroysku peningastovnunum?? Áhugavert hevði verið at hoyrt, hvussu ætlanin er at fáa hesa kabal at ganga upp í eina hægri eind. Livst so spyrst.

Føroyskt figgjareftirlit – ein dýr fullveldisloysn

KAJ LEO JOHANNESSEN

formaður Sambandsflokkin

Formaðurin í Tjóðveldi, Høgni Hoydal, er ónøgdur við útsagnirnar hjá Edmundi Joensen, fólkatingslimi, viðvíkjandi yvirtøkuni av figgjareftirlitinum, og vil hava undirritaða at rætta tær. Men tað geri eg ikki, tí eg eri púra samdur við Edmundi

Fólkatingsumboð Sambandsflokksins sáar als ikki iva um trúvirði hjá føroysku bankunum, sum Høgni Hoydal annars vil vera við, men hann hevur, eins og restin av Sambandsflokkinum, stórt álit á føroysku bankunum, sum hava megnað at víðkað teirra virksemið útum landoddarnar. Sjálvsagt liggur ein stórus vandi í at yvirtaka figgjareftirlitið, og vit eiga at vera sera varin við at órógva hesa vinnugrein, soleiðis at vit bróta niður tað, sum higartil er bygt upp. Tey evropeisku londini

meta seg verða ov lítil og viðkvømt tá talan er um at hava sítt egna figgjar-eftirlit og tosað alt meira um at hava eitt felags figgjareftirlit umfatandi øll ES londini. Men Føroya Landsstýri ger tað øvugta. Teirra mál er, aftur hesa ferð, at koma longur burtur frá altjóðagerðini og istaðin at isolera seg úti í Atlantshavinum. Havi eisini lagt merki til, at landsstýrismaðurin í figgjarmálum lastar figgjareftirlitið fyrri at hava ábyrgdina av figgjarkreppuni í 90’unum. Hettar svarar til, at vinnufeløg fara at geva sínum grannskoðarum ábyrgdina fyrri, at tey fara av knóranum. Lat okkum sláa tað fast enn einaferð, at figgjareftirlitið hevði ikki ábyrgdina av kreppuni. Tað høvdu føroyskir politikarar og eingin annar. Ríkisfelagsskapurin er tað sama sum trúvirði og kredittvirði, men hetta krevur sjálvandi, at vit hava politikarar sum ikki arbeiða við proppum í oyrunum og bindi fyrri eyguni. Hetta verður ikki sagt fyrri at ákæra nakran ávísan, men heldur fyrri at

staðfesta, at tað er hent fyrr, og tað kann henda aftur, um vit sum politikarar ikki duga at taka móti góðum ráðum frá teimum, sum arbeiða innan eitt nú bankavinnuna.

Hvat er endamálið?
Stóri spurningurin, sum mong seta sær er, hví landsstýrið vil byggja eitt nýtt figgjareftirlit upp, tá vit frammanundan hava eitt vælverkandi figgjareftirlit, sum útlendskir lánveitarar hava stórt álit á? Tað kann ikki vera fyrri at hjálpa bankunum, og tað kann heldur ikki vera fyrri at styrkja um álititið á føroyska búskapin. Heldur er talan um misskilta nationalismu, har tað tryggja verður býtt um við tað óvissa.

Her mugu vit siga, sum sagt verður innan ítróttin: “never change a winning team”.